

EESTI ADVOKATUURI JUHATUS

ISTUNGI PROTOKOLL

02. detsember 2025. a nr 24
Tallinn

2.1 Advokaadi ja riigi õigusabi saaja suhtlusest tõlgi vahendusel

Riigi õigusabi komisjoni 10.10.2025 istungi päevakorras arutati küsimust, kuidas käituda olukorras, kus riigi õigusabi tellimuse on võtnud vastu advokaat, kes ei valda riigi õigusabi saajaga suhtlemiseks vajalikku keelt ning see võib mõjutada osutatava õigusabi kvaliteeti. Küsimust käsitleti aukohtuni jõudnud olukorra näitel, kus isik ei olnud rahul talle riigi õigusabi korras määratud kaitsjaga, kuna riigi õigusabi saaja ja advokaadi vaheline suhtlus on üles ehitatud tõlgi vahendusele. Riigi õigusabi saaja on välismaalane ja ei suuda rääkida eesti keeles, kuid suhtleb vene keeles. Määratud advokaat aga ei räägi vene keelt ja vajab seetõttu õigusabi saajaga suhtlemisel tõlgi abi, mistõttu oli õigusabi saajal mulje, et talle osutatav õigusabi ei ole piisav. Konkreetsetes asjas ei tuvastanud aukohus advokaadi tegevuses distsiplinaarsüütegu. Siiski juhtis aukohus advokaadi tähelepanu sellele, et õigusabi osutamine oleks võimalikult efektiivne, peaks advokaat alati enne kliendisuhete loomist välja selgitama, mis keeles on kliendiga võimalik suhelda ning kui advokaat sellist keelt ei valda, siis tuleks eelistada sellisest ülesandest loobumist või kokkuleppel teisele kolleegile üle andmist.

Riigi õigusabi komisjoni arutelu

Komisjon möönis enda arutelus, et advokaaditöös on detailid olulised ning läbi tõlgi suhtlemisel on oht, et midagi läheb tõlkes kaduma. Seetõttu arutas komisjon, kuidas selliseid olukordi vähendada. Komisjon leidis, et teatud juhtudel ei peaks advokaat võtma vastu tellimust, kui advokaat ei oska kliendi keelt, kuid ei saa olla absoluutset keeldu sellise tellimuse vastuvõtmiseks. Tellimuse vastuvõtmisest keeldumine võib olla otstarbekas ja seda võib kaaluda olukorras, kus õigusabi vajav isik on võimeline suhtlema keeles, mida mitmed teised advokaadid valdavad ja mis on Eestis enam levinud (nt vene ja inglise keel). Samas alati ei ole õigusabi saaja keeleoskus riigi õigusabi tellimuses välja toodud ja vastuvõtmise hetkel advokaadile teada. Samuti on vaja tagada õigusabi isikutele, kes ei valda ühtegi Eestis enam levinud keelt. Seega ei saa asuda seisukohale, et tõlgi vahendusel õigusabi osutada ei tohiks. See tooks kaasa olukorra, kus isik jääks õigusabita üksnes põhjusel, et advokatuuris puudub seda keelt valdav riigi õigusabi osutaja. Tõlgi kaasamine on seadusest tulenev õigus.

Kokkuvõtvalt jäi riigi õigusabi komisjon seisukohale, et ühelt poolt on vajalik jätkata menetlejate teavitamist selle kohta, kui oluline on tellimuses näidata õigusabi saaja keeleoskus. Teiselt poolt peavad advokaadid ise olema tähelepanelikud tellimuste vastuvõtmisel. Kui vastu on võetud tellimus, kus õigusabi saaja suhtleb keeles, mida advokaat ise ei valda, kuid tõenäoliselt leidub kolleege, kes selles keeles õigusabi suudavad osutada, võiks proovida leida võimalus tellimuse üleandmiseks teisele, seda keelt valdavale, advokaadile. Näiteks kasutada selleks RÕS § 20 lg-s 1 sätestatud võimalust, et riigi õigusabi osutava advokaadi ja riigi õigusabi saaja kokkuleppel asub isikule samas asjas õigusteenust osutama teine advokaat, kes on nõus temale riigi õigusabi osutamise kohustuse üleandmisega. Komisjon palub juhatusel jagada seda infot advokatuuri liikmete seas.

Juhatusseisukoht

Juhatus leiab, et arvestades advokatuuri liikmeskonna ja riigi õigusabi saajate keelelist mitmekesisust, ei ole põhjendatud jätta riigi õigusabi osutamata üksnes seetõttu, et advokaat ei valda kliendi suhtluskeelt ning peab kliendiga suhtlema tõlgi vahendusel. Õigusabi kättesaadavus ei tohi sõltuda sellest, kas advokaat ja klient valdavad sama keelt, vaid sellest, kas advokaat suudab tagada kliendi õiguste efektiivse kaitse, kasutades selleks vajaduse korral tõlgi abi. See tähendab, et advokaat peab tellimuse vastuvõtmisel hindama enda võimet kliendiga suhelda, arvestades seejuures kohustust tagada kliendi huvide kaitse.

Tõlgi vahendusel suhtlemine on õiguspärane praktika nii kohtumenetluses kui ka väljaspool seda ning ei tähenda, et tõlgi vahendusel ei oleks võimalik osutada kvaliteetset õigusabi või et advokaadil puuduksid vajalikud kutseoskused. Advokaadi kohustus on aga korraldada suhtlus kliendiga viisil, mis võimaldab kliendil oma olukorrast aru saada, oma seisukohti väljendada ning advokaadiga sisuliselt suhelda – sh kasutada pädeva tõlgi abi ja selgitada kliendile tema õigusi ning menetluse kulgu. Advokaadil tuleb arvestada, et kui riigi õigusabi saaja valdab eesti keele asemel muud Eestis laiemalt keelt, võib menetleja eeldada advokaadilt selle keele valdamist kuluefektiivsuse ja mõistlikkuse põhimõttest lähtuvalt ning seetõttu võib praktikas esineda olukordi, kus selle keele puhul ei ole advokaadiga (kaitsjaga) suhtlemiseks võimalik riigi poolt korraldatud tõlgi abi kasutada või on see raskendatud. Tuleb arvestada ka seda, et kuigi menetlustoimingutel on tõlgi osavõtt tagatud, on keeleoskusel tähtsus ka muus advokaadi ja kliendi vahelises suhtluses, mis moodustab samuti osa õigusteenuse osutamisest. Seega peab advokaat mõtlema läbi ka selle, kuidas ta suhtleb võõrkeelse kliendiga menetlustoimingute väliselt. Näiteks kuidas toimub suhtlus, sh kui klient soovib advokaadiga kohtumist kokku leppida või advokaadile täiendavat infot anda või infot saada, eriti kui klient on vahi all.

Eelnevast tulenevalt mõistab juhatus riigi õigusabi komisjoni soovitusel vajadusel kaaluda riigi õigusabi osutava advokaadi vahetamist riigi õigusabi saaja ja asja üle võtma advokaadi nõusolekul. Siiski ei peaks selline advokaadi vahetamine kujunema püsivaks praktikaks. Advokaadil, kes on asunud riigi õigusabi korras õigusteenust osutama, on kohustus seda teha kuni asja lõpliku lahendamiseni, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti (RÕS § 19 lg 1). Samuti tuleb arvestada, et advokaat on kohustatud ülesande vastuvõtmisel või sellest keeldumisel, samuti ülesande täitmisel või ülesande täitmisest loobumisel kohtlema kõiki isikuid võrdselt, sõltumata kodakondsusest, rahvusest, rassist, nahavärvusest, soost, keelest, päritolust, usutunnistusest, poliitilistest või muudest veendumustest, samuti varalisest ja sotsiaalsest seisundist või muudest sarnastest asjaoludest (Eetikakoodeksi § 14 lg 1). Seetõttu ei tohiks advokatuuris kujuneda praktika, mille kohaselt tuleks riigi õigusabi osutamisest pelgalt keelelise erinevuse tõttu loobuda või püüda tellimus teisele advokaadile üle anda, kui on objektiivselt võimalik tagada kvaliteetne õigusabi tõlgi vahendusel. Vastupidine lähenemine looks ohu, et erineva keele- ja kultuuritaustaga isikud jäävad õigusabist ilma või nende õigusabi saamine viibib, mis ei ole kooskõlas riigi õigusabi eesmärgi ega advokatuuri rolliga isikute põhiõiguste kaitsel.

Juhatus

O T S U S T A S:

Teha juhatuse seisukoht liikmetele teatavaks.